

למידה לאורך החיים וחברה לומדת

תקציר

"למידה לאורך החיים" (Life Long Learning) התבססה כמונח קבוע בשיח של מדיניות מודרניות והיא מדגישה את חשיבותה וחיוניותה עבור הלומד כפרט ועבור החברה. למידה לאורך החיים נחשבת כבסיס להתקדמות בעולם העבודה ולפיתוח אזרחות פעילה, וכאמצעי להשגת לכידות חברתית וצדק חברתי. המונח של למידה לאורך החיים מושתת על שלוש עקרונות בסיסיים:

א. **הלמידה נמשכת כל החיים** - הכוונה לא רק ללמידה אשר מצטברת מניסיון חיי היום יום, אלא גם ללמידה אשר מאורגנת ומתרחשת בהקשרים פורמאליים ולא פורמאליים. חוקרים מדגישים את החשיבות הקריטית של החינוך למבוגרים החל מהגיל הצעיר, וזאת לשם פיתוח מיומנויות ומוטיבציה להמשך למידה לאורך החיים.

ב. **הלמידה כוללת מגוון רחב של צורות** - הווה אומר שלמידה לאורך החיים חייבת להתרחש לא רק בבתי ספר, אוניברסיטאות, מכללות ומוסדות להסמכה ולהכשרה, אלא גם באמצעות מגוון רחב של צורות וסביבות למידה שונות, ובין היתר מחוץ למערכת החינוך הפורמאלית. פיתוח הלמידה לאורך החיים דורש פיתוח צורות ההערכה והכרה בידע שנרכש מחוץ למערכת החינוך הפורמאלית. יש לזכור כי הגישה הזאת נתפשת כמאיימת על ההיררכיה הקיימת במערכת החינוך ועל הסיווג המסורתי של צורות ידע שונות, כפי שהוא מתקיים בחברה. ולכן יש לפתח מנגנון הערכה של מיומנויות וידע אשר אינן שייכות לסמכות הלמידה הפורמאלית.

התובנות לגבי הצורך בשינוי בפרספקטיבה לגבי מיקוד בשירותי חינוך ומוסדות החינוך מסיטות את הזרקור ללומד וצרכיו, כמפורט להלן: מוצע לבנות תכניות למידה גמישות אשר מבוססות על הבחירה של הלומד ולהימנע מתוכניות חובה וקוריקולום קבוע; חשוב להעצים את הלומד על מנת שיוכל לקבל החלטות משמעותיות ולפעול בהתאם לאורך החיים (מעבר ליכולת הבחירה הפורמאלית); ופיתוח של מוטיבציה ויכולת למידה, כאמצעי חיוני אשר מאפשר בחירה.

ניתן להצביע על מספר דגמים בסיסיים של למידה לאורך החיים (יש לזכור כי מדובר בדגמים תיאורטיים);
א. הדגם המשחרר/הצדק החברתי – על פי דגם זה הלמידה לאורך החיים נתפסת כבעלת כוח משחרר והיא מובילה לשוויון ההזדמנויות לאורך החיים, בחברה דמוקרטית.

ב. הדגם התרבותי - הלמידה לאורך החיים מכוונת לשם יישום עצמי ובמסגרת הקשר ההדדי, המתקיים בין האני לסביבה התרבותית.

ג. הדגם של החברה הפתוחה - הלמידה לאורך החיים נתפשת כמקור חוזק של חברה מפותחת, רב-תרבותית ודמוקרטית.

ד. הדגם של ההון האנושי - למידה לאורך החיים מתמקדת בפיתוח מיומנויות הנדרשות בשוק העבודה והכשרת כוח העבודה, ובהתאם לצרכי הכלכלה והמעסיקים.

התקציר מבוסס על המאמר:

Schuetze, P. (2008). "Lifelong learning and the learning Society: from Concept to policy to practice?" in: Lesley Doyle, David Adams, John Tibbitt, Peter Welsh (eds.). *Building Stronger Communities: Connecting research, Policy and Practice*, p. 21-34.

כיום, הדגם המוביל של למידה לאורך החיים הוא הדגם של ההון האנושי (בעוד שבשנות ה-70 הגישה הדומיננטית שרווחה הייתה של השגת צדק חברתי).

על בסיס מחקרים, מוצע להבחין בין תפישות שונות של למידה לאורך החיים וזאת באמצעות חלוקה לחברות ידע, כמפורט להלן:

א. **הדגם הניאו-ליבראלי** – הרווח בארצות הברית, אוסטרליה, אירלנד ובריטניה. דגם זה של ידע מתאפיין בתפישה של הלמידה לאורך החיים כהון האנושי. מערכת הלמידה לאורך החיים מקבלת מימון מהמדינה, אך מכוונת לשוק החופשי.

ב. **הדגם של הכלכלה החברתית** (social market economy) כשוק חופשי והוא רווח בגרמניה וצרפת.

ג. **הדגם של הארצות הנורדיות** - המשלב תחרותיות כלכלית ולכידות חברתית, יחד עם דגש על שוויון חינוכי וחלוקה שווה יותר של הזדמנויות בחיים. גישה זו ללמידה לאורך החיים קרובה יותר לדגם של הצדק החברתי.

העיסוק בסוגיה של למידה לאורך החיים מעלה את השאלה: מה הם הדרישות הארגוניות עבור פיתוח מערכת של למידה לאורך החיים? הדרישה המרכזית למערכת כזאת היא גמישות ויכולת העברת הידע בין קונטקסטים שונים ולשם כך פותחו מנגנונים שונים של הסמכה והכרת ידע שנרכש מחוץ למערכת הפורמאלית. יחד עם זאת, המלאכה עוד רבה. ניתן לומר, שמערכת הלמידה לאורך החיים חייבת להיות מקיפה ולדעת להתייחס להקשרים לא פורמאליים רבים בהם מתרחשת הלמידה. בשל כך, המערכת צריכה לתת הדרכה וייעוץ ללומד על מנת לאפשר לו לקבל מידע רלוונטי ולכוון אותו לבחירה מושכלת.